

รูปแบบทำนองเพลงบอก กรณีศึกษา

“เพลงบอกสุรินทร์ (ศิษย์สร้อยเสียงเสนาะ) จันท์ทอง”

*Pleng Bork Melody: A Case Study of Pleng Bork Surin
(Follower of Soi Siang Sano Group) Janthong*

วันชัย เอื้อจิตรเมศ¹

Wanchai Uejitmet

พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ²

Patchaporn Uejitmet

ปมนวัฒน์ สามสี³

Pamonwat samsee

บทคัดย่อ

เพลงบอกเป็นวรรณกรรมที่ชาวภาคใต้นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช มีศิลปินเพลงบอกที่มีชื่อเสียงมากมาย เพลงบอกสุรินทร์ (ศิษย์สร้อยเสียงเสนาะ) จันท์ทอง เป็นศิลปินเพลงบอกที่ได้รับความนิยมและมีผลงานเชิงประจักษ์ ดังสะท้อนจากรางวัลต่าง ๆ ได้แก่ รางวัลศิลปินพระพิฆเนศทองคำ ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปีพ.ศ.2541 โฉ่เกียรติยศจากสำนักพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

²รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ทั้งเคยได้รับรางวัลชนะเลิศการประชันเพลงบอกอีกหลายเวที ท่วงทำนองของเพลงบอกสุรินทร์ยังมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จากการศึกษาด้วยรูปแบบการวิเคราะห์สังคีตลักษณะดุริยางค์ไทย พบว่าทำนองเพลงบอกมีการใช้บันไดเสียงแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือบันไดเสียงที่ บันไดเสียงฟา และบันไดเสียงซอล ส่วนช่วงเสียงของเพลงบอกพบว่ามีการใช้เสียงต่ำสุดในกลุ่มบันไดเสียงที่คือเสียงซอลต่ำ และเสียงสูงสุดในบันไดเสียงซอล คือเสียงซอลสูง ด้านจังหวะพบว่ามีการใช้จังหวะปกติทั่วไปคือแบ่งออกเป็นจังหวะเบาและจังหวะหนัก กล่าวคือจังหวะตกหรือจังหวะหนักอยู่ในตำแหน่งตัวโน้ตที่ 2 และ 4 ของห้องเพลง ส่วนจังหวะเบาหรือจังหวะยกอยู่ในตำแหน่งตัวโน้ตที่ 1 และ 3 ของห้องเพลง พื้นที่ผิวในการขับร้องเพลงบอกพบว่ามีลักษณะการร้องแบบทำนองเดี่ยว ด้านการประสานพบจากการร้องประสานระหว่างแม่เพลงกับลูกคู่ ส่วนสังคีตลักษณะของเพลงบอกมีลักษณะเป็นเพลงทำนองเดี่ยว

คำสำคัญ: ทำนอง เพลงบอก เพลงบอกสุรินทร์ (ศิษย์สร้อยเสียงเสนาะ) จันทร์ทอง

Abstract

Pleng Bork is a popular folk song played in the South of Thailand. There are many *Pleng Bork* artists in Nakhon Si Thammarat Province, but one of the most famous and popular artist is Mr. Surin Janthong or *Pleng Bork* Surin, a follower of *Soi Siang Sano* Group. He received the Artist of the Ganesha Award given by Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn in 1998, the award given by Thairat Newspaper and the awards of *Pleng Bork* Battle. Mr. Surin's melody has its own special identities. First, his melodies were divided into three scales B, F, and G scales. For techniques of vocal range, he uses the lowest voice

in the group of B scale that is the low sol, and the highest voice in the group of G scale that is the high sol. He also uses strong beat and weak beat as rhythm techniques. A strong beat will be played in the second and fourth note position of a measure, but the weak beat is in the first and third position of the measure. The singing voice's texture of *Pleng Bork* is a monophonic texture. There is harmony in the way of singing between *Mae Pleng*, a woman who sings and leads a female band, and Look Koo, the chorus in the band. The form of *Pleng Bork* is a monophonic melody.

Keywords: Melody, Pleng Bork, Pleng Bork Surin (Sis Soi Siang Sano)
Janthong

บทนำ

ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นดินแดนที่มีประวัติความเป็นมาช้านาน เฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญมาตั้งแต่อดีต ด้วยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นแหล่งศิลปวิทยาการต่าง ๆ เช่น ประติมากรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม วรรณกรรม ช่างฝีมือพื้นบ้าน การละเล่นต่าง ๆ รวมทั้งการแสดงเพลงพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ คือ เพลงบอก อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ชาวนครศรีธรรมราชยังคงยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

เพลงบอก เป็นเพลงพื้นบ้านท้องถิ่นใต้ได้รับความนิยมในแถบจังหวัดภาคใต้ ตอนบน ซึ่งนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในอดีต หากไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดว่าเกิดขึ้นเมื่อใด อย่างไรก็ตามสันนิษฐานว่าเกิดที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีผู้เล่นเพลงบอกมากที่สุดในอดีตและปัจจุบัน บางท่านถึงกับให้สมญาเมื่อนครศรีธรรมราชว่า “เมืองเพลงบอก” ดังปรากฏในเรื่องศาลาประดู่ทุกที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

มีนครามหาสถาน	นามขนานนครสถิต
ประจิมทิศและบูรพา	มีทุ่งนาเรียง
มีสนามหญ้าอยู่หน้าเมือง	เจริญเรื่องครึ่งโบราณ
ป้อมปราการเอกลิงยศ	ยังปรากฏเสียง
เป็นเมืองเอก ณ ฝ่ายใต้	ทั้งไพร่พลก็พร้อมเพรียง
รุกขเรียงแถววิถี	เมธนีดล
มีศาลาหน้านครินทร์	พื้นเป็นดินก่อด้วยอิฐ
หลังคาปิดบังร้อน	ทั้งได้ซ่อนฝน
ศาลานี้มีเป็นหลัก	ที่พำนักประชาชน
ผู้เดินหนได้หยุดอยู่	ทุกฤดูกาล
มีประตูอยู่หกต้น	ซึ่งสูงพ้นหลังคา
รอบศาลากิ่งโตใหญ่	แผ่อยู่ไพศาล
อยู่ในถิ่นปราจีนถนน	เป็นที่ชนได้สำราญ
แต่ก่อนกาลศึกดาบรพ	เป็นสำคัญกล่าว ฯลฯ

(อุดม หนูทอง, 2551, น. 21-4)

ในอดีตที่ผ่านมาจังหวัดนครศรีธรรมราชมีศิลปินเพลงบอกเกิดขึ้นมากมาย เพลงบอกที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากประชาชนอย่างกว้างขวางท่านหนึ่งคือเพลงบอกสุรินทร์ ศิษย์สร้อยเสียงเสนาะ (จันทร์ทอง) ซึ่งได้รับพระราชทานรางวัลศิลปินพระพิฆเนศทองคำ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เมื่อปี พ.ศ.2541 และในปีเดียวกันได้รับโล่เกียรตินิยมจากสำนักพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ทั้งเคยได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันเพลงบอกมากมาย จนกลายเป็นคณะเพลงบอกที่มีชื่อเสียงที่สุดคณะหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช トラาาจนปัจจุบัน

เพลงบอกสุรินทร์เป็นลูกศิษย์เอกของเพลงบอกสร้อย เสียงเสนาะ (ดำแจ่ม) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (การแสดงพื้นบ้าน-เพลงบอก) ประจำปีพุทธศักราช 2538 เป็นคณะเพลงบอกที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับทั่วจังหวัดภาคใต้ จากผลงานการแสดงที่ปรากฏอย่างกว้างขวาง มีลีลาและชั้นเชิง

ในการขับร้องเป็นเยี่ยม เป็นที่ชื่นชมต่อสาธารณชนอย่างมากจึงมีผลงานที่ถูกตาต้องใจผู้ฟังเสมอ จุดเด่นของเพลงบอกสุรินทร์ประการหนึ่ง คือความสามารถในการสร้างผลงานประเภท “นักกลอนเพลงบอก” ซึ่งเป็นศิลปะการขับร้องโดยใช้ปฏิภาณไหวพริบ มีความรอบรู้ ฉลาดหลักแหลม ฉะฉานคมทั้งทางด้านคำร้อง สะท้อนให้เห็นความลุ่มลึกด้านความรู้ สอดแทรกความทันสมัยต่อเหตุการณ์สังคม ณ ปัจจุบัน ได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันบริบทของเพลงบอกแปรเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม มิได้รับความนิยมเช่นอดีต เป็นเหตุให้หาผู้สืบทอดยาก ซึ่งอาจทำให้ขาดช่วงในการสืบทอด หรืออาจถึงขั้นสูญหายไปเป็นที่สุด ทั้งงานด้านวิชาการเพลงบอกในอดีตส่วนใหญ่นำเสนอในรูปแบบของสิ่งพิมพ์เป็นกรณีศึกษา เช่น การรวบรวมเนื้อร้องเพลงบอกของวิมล คำศรี (2540) ประวัติความเป็นมาของเพลงบอกของอุดม หนูทอง (2551, น.5-10) ซึ่งยังขาดแก่นอันสำคัญของเพลง กล่าวคือลักษณะท่วงทำนอง บทความขึ้นนี้นำเสนอเพลงบอกในเชิงมานุษยวิทยาการดนตรี ซึ่งเป็นการศึกษาดนตรี ผ่านเนื้อร้อง ทำนอง เสียง ระบบเสียง มาตราเสียง กลุ่มเสียง ขึ้นคู่เสียง ช่วงเสียง รูปลักษณ์ของทำนอง โครงสร้างของวงลี การประดับตกแต่งทำนอง ทั้งนี้เพื่อเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าของคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ นอกจากนี้สามารถนำบทความนี้ไปใช้ในระบบการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีพื้นบ้านไทย และเป็นข้อมูลด้านวิชาการดนตรีพื้นบ้านภาคใต้ และยังประโยชน์แก่ครูอาจารย์ นักวิชาการ นิสิตนักศึกษา ผู้สนใจดนตรีพื้นบ้านต่อไป

ประวัติเพลงบอกสุรินทร์ จันทร์ทอง

นายสุรินทร์ จันทร์ทอง เกิดเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2491 อยู่บ้านเลขที่ 253/1 หมู่ที่ 4 ตำบลสวนหลวง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันอายุ 69 ปี เป็นบุตรของนายพันธ์ จันทร์ทอง กับนางแดง เอียดราช (จันทร์ทอง) แต่เดิมมีอาชีพทำนา ชีวิตในวัยเด็กเข้าศึกษาที่โรงเรียนวัดทุ่งเพ็ญ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน และได้อุปสมบทเมื่ออายุ 21 ปีที่วัดทุ่งเพ็ญ

เมื่ออายุได้ 7 ขวบ จนจบชั้นประถมปีที่ 4 และไม่มีโอกาสที่ได้รับการศึกษาต่อ
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเวลา 1 พรรษา นายสุรินทร์
ได้สมรสกับนางเอก จันทร์ทอง เมื่อ พ.ศ.2512 มีบุตรธิดา 9 คน

ภาพที่ 1 นายสุรินทร์ ศิษย์สร้อยเสียงเสนาะ (จันทร์ทอง)

(วันชัย เอื้อจิตรมศ, ผู้ถ่ายภาพ, 2559)

นายสุรินทร์ได้เริ่มเล่นเพลงบอกอย่างจริงจังเมื่ออายุ 22 ปี โดยการชักชวน
ของครูสร้อย ดำแจ่ม ศิลปินแห่งชาติสาขาการแสดงเพลงบอก ประจำปี พ.ศ.2538
สำหรับการฝึกนั้นครูสุรินทร์เล่าว่าต้องออกแสดงบนเวที โดยเริ่มติดตามครูสร้อย
เพื่อเป็นลูกคู่ทุกครั้งไป การแสดงมีทั้งในเมืองนครศรีธรรมราชและจังหวัดอื่น ๆ
โดยแสดงครั้งแรกที่จังหวัดสงขลา สิ่งที่น่าสนใจคือการไปแสดงต่างถิ่นต้องเตรียม
ความพร้อม การฝึกซ้อม ทำให้การแสดงลุล่วงไปด้วยดี จึงได้พยายามศึกษาเล่าเรียน
อย่างจริงจังกับครูสร้อย ดำแจ่ม เป็นเวลา 5 ปี ทำให้นายสุรินทร์มีความรู้
ความสามารถที่จะเป็นแม่เพลงบอกได้ ในคณะวงเพลงบอกสุรินทร์มีลูกคู่ 3 คน

บทความนี้ใช้วิธีการบันทึกข้อมูลส่วนที่เป็นบทเพลงด้วยกล้องวิดีโอที่ค้น
จากนั้นจึงนำมาถอดเป็นโน้ตเพลง โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นในการบันทึกโน้ตดังนี้

รูปแบบลักษณะของโน้ต

1. การบันทึกโน้ตในบทความฉบับนี้เทียบเสียงร้องของผู้ให้ข้อมูลกับ
เสียงขลุ่ยเพียงออ

2. การบันทึกโน้ตในบทความฉบับนี้ใช้ระดับเสียงไทย

เสียงซอล แทนด้วยอักษร ซ

เสียงลา แทนด้วยอักษร ล

เสียงที แทนด้วยอักษร ท

3. การบันทึกโน้ตในบทความฉบับนี้ใช้วิธีการบันทึกโน้ตไทยโดยใช้อักษรแทนเสียงต่าง ๆ ดังนี้

เสียงโด แทนด้วยอักษร ด

เสียงเร แทนด้วยอักษร ร

เสียงมี แทนด้วยอักษร ม

เสียงฟา แทนด้วยอักษร ฟ

4. การบันทึกโน้ตที่มีระดับเสียงสูงหรือต่ำลงหนึ่งช่วงเสียงใช้การใส่เครื่องหมายจุด (.) ไว้ด้านบน กล่าวคือในกรณีเสียงสูงจะใส่เครื่องหมายจุดไว้ด้านบนตัวอักษร เช่น ดิ ริ มิ และหากเป็นเสียงต่ำจะใส่เครื่องหมายจุดไว้ด้านล่างอักษร เช่น ด ุ มิ

5. การบันทึกโน้ตจะใส่นี้อธิบายไว้ด้านบน และโน้ตเพลงเพื่อแสดงระดับเสียงกำกับไว้ด้านล่าง

6. วรรคเพลงหนึ่งๆ ประกอบด้วยจำนวน 4 ห้องเพลง

ตัวอย่างทำนองเพลงบอก

---อ	---อ	---ห	---ห	---อ	-อ-อ	-อ-อ	อ--
---ซ	---ซ	---ท	---ท	---ด	-ท-ด	-ท-ด	ทซ--

-วัน-ที่	-ยี่สิบเอ็ด	-เดือน-ตุ	-ลา-คม	--ว่าเอ	--ว่าเห	-เดือน-ตุ	-ลา-คม
-ซ-ท	-ทด	-ด-ท	-ซ-ซ	-ซท	--ซด	-ท-ทซ	-ซ-ท

-วัน-ที่	-ยี่สิบเอ็ด	-เดือน-ตุ	-ลา-คม	--ว่าทอย	-ซา--	-น้ำ-เหอ	-ตุลาคม
-ซ-ท	-ทด	-ด-ท	-ซ-ซ	-ซซ	-ท--	-ซ-ด	-ซซซ

-ที่-เขา	-ยัง-นิ	-ยม-ยิน	-ยม-ยิน	-ละที่-เขา	-ยัง-นิ	-ใช่-แล้ว	-นิยมยิน
-ช-ด้	-ช-ช	-ช-ช	-ช-ช	-ชชด้	-ช-ช	-ช-ช	-ชชชช

-และก็นัก	-วิ-จัย	-คิล-ปิน	-คิล-ปิน	-เขา-มา	-ถึง-ถิ่น	-เออ-ฐาน	----
-ชทช	-ช-ท	-ด้-ท	-ด้-ท	-ด้-ชท	-ด้-ชท	-ด้-ช	-ท--

-และก็นัก	-วิ-จัย	-คิล-ปิน	-คิล-ปิน	-เขา-มา	-ถึง-ถิ่น	-เออ-ฐาน	----
-ชทช	-ช-ท	-ด้-ท	-ด้-ท	-ด้-ชท	-ด้-ชท	-ด้-ช	-ท--

-หวัง-เอย	-สำเร็จ	ได้ผล-งาน	-ผล-งาน	-ละหวังเอย	-สำเร็จ	-ใช่-แล้ว	-ในผลงาน
-ด้-ชท	-ด้-ด้	-ทด้ช	-ด้-ท	-ชด้ท	-ด้-ท	-ช-ช	-ทด้ท

-ที่-เป็น	-นัก-การ	-วิ-จัย	-วิ-จัย	-ที่-เขา	-ล้อม-ใส	-เออ-มา	----
-ช-ท	-ช-ท	-ช-ท	-ช-ท	-ช-ด้	-ท-ด้	-ช-ช	-ท--

-ที่-เขา	-ล้อม-ใส	-เออ-มา	----	นะว่าเป็น	-นัก-การ	-เหอ-วิ	-จัย--
-ช-ด้	-ท-ด้	-ช-ช	-ท--	ด้ชท-ท	-ช-ชท	-ด้-ช	-ท--

-ที่-เขา	-ล้อม-ใส	-เออ-มา	----	นะคิล-ปะ	-จำ-ถิ่น	-คิล-ปิน	ประจำ-ภาค
-ช-ด้	-ท-ด้	-ช-ช	-ท--	ด้ด้-ท	-ช-ชท	-ด้-ท	ทท-ชท

--ว่าเอ	--ว่าเห	-คิล-ปิน	ประจำ-ภาค	--ว่าทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	ประจำ-ภาค
--ชท	--ชด้	-ด้-ท	ทท-ชท	-ชช	-ท--	-ช-ด้	ทท-ชท

-ใช้-สมอง	และผี-ปาก	ปฏิ-ภาน	ปฏิ-ภาน	-ใช้-สมอง	ละผี-ปาก	-ใช่-แล้ว	ปฏิ-ภาน
-ช-ด้ด้	ทด้-ท	ด้ด้-ช	ด้ท-ท	-ช-ด้ด้	ทด้-ท	-ช-ช	-ชทท

-ให้-มี	-ผล-งาน	-ตื่น-ลึก	-ตื่น-ลึก	-เขา-ได้	-มา-ศึก	-เออ-ซา	----
-ด้-ท	-ด้-ท	-ชท-ช	-ชท-ช	-ด้-ท	-ช-ด้	-ท-ด้	-ท--

รูปแบบทำนองเพลงบอก กรณีศึกษา “เพลงบอกสุรินทร์ (ศิษย์สร้อยเสียงเสนาะ)
จันทร์ทอง” วันชัย เอื้อจิตรเมศ พัทธราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ ปมนววัฒน์ สามสี

-เขา-ได้	-มา-ศึก	-เออ-ซา	----	-ให้-มี	-ผล-งาน	-เทอ--	-ต้น-ลึก
-ดี-ท	-ช-ดี	-ท-ดี	-ท--	-ดี-ท	-ดี-ท	-มี--	-ชท-ช

-เขา-ได้	-มา-ศึก	-เออ-ซา	----	-นี้ผมสุ	-รินทร์--	ละศิษย์-ของ	-ดอก-สร้อย
-ดี-ท	-ช-ดี	-ท-ดี	-ท--	-ทมีดี	-ท--	ชช-ดี	-ท-ดี

--ว่าเอ	--ว่าเห	ละศิษย์-ของ	-ดอก-สร้อย	-เพลง-บอก	-สุ-รินทร์	-ศิษย์-ของ	-ดอก-สร้อย
--ชท	--ชดี	ชช-ดี	-ท-ดี	-ช-ท	-ท-ท	-ดี-ดี	-ท-ดี

-ว่า-ทอย	-ซา--	-ฉ่า-เหอ	ศิษย์ดอก-สร้อย	--จะนั่ง	-กรอง-ร้อย	----	-พรรณ-นา
-ช-ช	-ท--	-ช-ดี	ดีท-ดี	--ชชท	-ช-ช	----	-ช-ช

อันจะนั่ง	-กรอง-ร้อย	-ใช้-แล้ว	-พรรณ-นา	-ที่-นั่ง	-วิ-จัย	-สรร-หา	-สรร-หา
ชชชท	-ช-ช	-ช-ช	-ช-ท	-ชท-ช	-ช-ท	-ดี-ดี	-ดี-ดี

-เขา-มา	-ถึง-หน้า	-เออ-ไต่	----	-ที่-นั่ง	-วิ-จัย	-สรร-หา	-สรร-หา
-ดี-ท	-ดี-ดี	-ช-ชท	----	-ชท-ช	-ช-ท	-ดี-ดี	-ดี-ดี

-เขา-มา	-ถึง-หน้า	-เออ-ไต่	----	-สุ-รินทร์	-นะ-อยู่	--ในหมู่	-ที่-สี่
-ดี-ท	-ดี-ดี	-ช-ชท	----	-ดี-ท	-ดี-ท	--ชชดี	-ท-ดี

--ว่าเอ	--ว่าเห	--ในหมู่	-ที่-สี่	ว่าผมสุรินทร์	-นะ-อยู่	--ในหมู่	-ที่-สี่
ท-ชท	--ชดี	--ชชดี	-ท-ดี	ชดีดีท	-ดี-ท	--ชชดี	-ท-ช

-ว่า-ทอย	-ซา--	-ฉ่า-เหอ	หมู่ที่-สี่	-ญาติ-เหอ	-ตำ-บล	-สวน-หลวง	-สวน-หลวง
-ช-ช	-ท--	-ช-ดี	ชดีท-ดี	ทช-ดี	-ชท-ชท	-ดี-ดีท	-ดี-ดีท

-เออเอียงเอย	--ตำบล	-ใช้-แล้ว	ของสวน-หลวง	-อำ-เภอ	-เหลิม-เกียรติ	---ไม่	หลอกหลวง--
-ทดีท	--ชท	-ท-ทช	ดีดี-ดีท	-ช-ชท	-ดี-ท	---ดี	ดีช--

-เป็น-บ่วง	-อัน-โต	---ใหญ่	----	ว่าเป็น-บ่วง	-อัน-โต	---ใหญ่	----
-ดี-ชท	-ดี-ท	---ดี	-ท--	ดีดี-ชท	-ดี-ท	---ดี	-ท--

ว่าอำ-เภอ	-พระ-เกียรติ	-ไม่-หลอก	-ลวง--	ว่าเป็น-บ่วง	-อัน-โต	---ใหญ่	----
ชช-ชท	-ดี-ท	-ดี-ดี	-ท--	ดีดี-ชท	-ดี-ท	---ดี	-ท--

ว่าเมือง-นั๊ก	-กลอน-จ้ง	-หวัต-นะ	-คอน-ศรี	--ว่าเอ	--ว่าเห	-จ้ง-หวัต	-นครศรี
ดีท-ดี	-ท-ดี	-ท-ดี	-ท-ดี	-ชท	--ชดี	-ท-ดี	-ดีทดี

เขาเป็น-เมือง	-นะ-คอน	-จ้ง-หวัต	-นครศรี	--ว่าทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	-นครศรี
ทดีท-ชท	-ช-ท	-ช-ดี	-ชชดี	ท-ชช	-ท--	-ช-ดี	-ชชดี

-กราบ-เจ้า	-หน้า-ที่	ผู้วิ-จ้ย	ผู้วิ-จ้ย	ผมกราบ-เจ้า	-หน้า-ที่	-ใช่-แล้ว	ผู้วิ-จ้ย
ทท-ท	-ดี-ท	ดีท-ท	ดีท-ท	รีดี-ดี	-รี-ทดี	-ล-ดีล	ดีรี-ดี

ละศีล-ปิน	---ไทย	-ภาค-ใต้	-ภาค-ใต้	-ยังมี	-อยู่-หลาย	-เออ-อย่าง	----
ลรี-ดี	---ดี	-ล-ดี	-ล-ดี	-รี-ดี	-ล-รี	-ดี-รี	-ดี--

-ยังมี	-อยู่-หลาย	-เออ-อย่าง	----	-ว่า-ศีล	-ปิน-ไทย	-ของ-ภาค	-ใต้--
-รี-ดี	-ล-รี	-ดี-รี	-ดี--	-ล-รี	-ดี-ดี	-ล-รี	-ดี--

-ยังมี	-อยู่-หลาย	-เออ-อย่าง	----	นะเพลง-บอก	-หนัง-ลุง	-และ-ม	-โน-ราห์
-รี-ดี	-ล-รี	-ดี-รี	-ดี--	รีดี-ดี	-รี-ดี	-รี-ดี	-ดี-ดี

--ว่าเอ	--ว่าเห	-หนัง-ลุง	มโน-ราห์	-เพลง-บอก	-หนัง-ลุง	-และ-ม	-โน-ราห์
--ลดี	--ลรี	-ล-ดี	-ดี-ดี	-ดี-ดี	-รี-ดี	-รี-ดี	-ดี-ดี

-ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	มโน-ราห์	-เรา-ต้อง	--ส่ง่า	-นิ-สัย	-นิ-สัย
-ล-ล	-ดี--	-ล-รี	ดีดี-ดี	-ล-ดี	--รีรี	-ล-รี	-ล-รี

รูปแบบทำนองเพลงบอก กรณีศึกษา “เพลงบอกสุรินทร์ (ศิษย์ร้อยเสียงเสนาะ)
จันทร์ทอง” วันชัย เอื้อจิตรเมศ พัทธราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ ปมนววัฒน์ สามลี

ละได้-ต้อง	--สง่า	-ใช่-แล้ว	-ว่านีสัย	-แล้ว-ต้อง	-ศึก-ษา	-วิ-นัย	-วิ-นัย
-ลรด	--รี้	-ล-ล	-ลลร	-ล-ด	-ล-ร	-ล-ล	-ล-ล

-พบ-ใส	-แสง-สะ	-เออ-หว่าง	----	-พบ-ใส	-แสง-สะ	-เออ-หว่าง	----
-ล-ร	-ร-ร	-ด-ร	-ด--	-ล-ร	-ร-ร	-ด-ร	-ด--

-ว่าเราต้อง	-ศึก-ษา	-เหอ--	-วิ-นัย	-พบ-ใส	-แสง-สะ	-เออ-หว่าง	----
-ลรด	-ล-ร	-ฟิ--	-ล-ล	-ล-ร	-ร-ร	-ด-ร	-ด--

-นะรินทร์ได้	-คิด-คั้น	-ละมาจาก	-ต้นฉบับ	--ว่าเอ	--ว่าเห	-มาจากต้น	-ละฉบับ
-รด	-ล-ล	-ลลด	-ด-ร	--ลด	-ล-ร	-ลลด	-ด-ร

-นะสุรินทร์	-คิด-คั้น	มาจาก-ต้น	-ฉบับ	--ว่าทอย	-ขา--	-ฉ่า-เหอ	-ต้นฉบับ
-รด	-ล-ล	ลล-ด	-ร-ด	--ลด	-ด--	-ล-ร	-ด-ร

-ตอน-นี้	นะนั่ง-ขับ	-เป็น-ตัว	-อย่าง--	-ท่าน-เหอ	นะนั่ง-ขับ	-ใช่-แล้ว	-เป็นตัวอย่าง
-ล-ร	ร-ด-ร	-ล-ร	-ด--	-ล-รด	ร-ล-ร	-ล-ล	-ร-รด

-ที่-อา	-จารย์-สร้อย	-ได้-สร้าง	-ได้-สร้าง	ให้สุ-รินทร์	-เดิน-ทาง	-เหย-ต่อ	----
-ล-ด	-ด-ร	-ด-ร	-ด-ร	ร-ด	-ด-ล	-ร-ล	-ด--

ให้สุ-รินทร์	-เดิน-ทาง	-เหย-ต่อ	----	-ที่-อา	-จารย์-สร้อย	-เหอ-ได้	-สร้าง--
ร-ด	-ด-ล	-ร-ล	-ด--	-ล-ด	-ด-ร	-ฟิ-ล	-ด--

ให้สุ-รินทร์	-เดิน-ทาง	-เหย-ต่อ	----	ละถือ-ว่า	มร-ดก	และของ-บรร	พบุ-รุษ
ร-ด	-ด-ล	-ร-ล	-ด--	ฟิ-ล-ด	ลล-ด	ฟิ-ล-ด	ด-ร

--ว่าเอ	--ว่าเห	-ของ-บรร	พบุ-รุษ	ไอนี้-แหลม	-ร-ดก	-ของ-บรร	พบุ-รุษ
-ล-ด	--ล-ร	-ล-ด	ด-ร	ฟิ-ล-ด	-ล-ด	-ล-ด	ด-ร

-ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	พบุ-รุช	-เรา-สอน	ให้ถึง-จุด	-อา-จารย์	-อา-จารย์
-ล-ล	-ดี--	-ล-พี	ดีดี-รี	-ล-พี	ดีดี-ล	-ดี-ดี	-ดี-ดี

-สอน-ให้	-ถึง-จุด	-ใช่-แล้ว	-อา-จารย์	-ออก-ชื่อ	เพลงบอก-ปาน	-ตา-บอด	-ตา-บอด
-พี-ดี	-ดี-ดี	-ล-ลดี	-ดี-ดี	-ดี-ล	ดีดี-ดี	-ล-ดี	-ล-ดี

-เพลง-บอก	-ตา-รอด	---หลอ	----	-เพลง-บอก	-ตา-รอด	-เออ-หลอ	----
-ดี-ดี	-ดี-ล	---รี	ดีล--	-ดี-ดี	-ดี-ล	-ดี-รี	ดีล--

-ออก-ชื่อ	เพลงบอก-ปาน	-เหอ-ตา	-บอด--	-เพลง-บอก	-ตา-รอด	---หลอ	----
-ล-ลดี	ดีดี-ดี	-พี-ล	-ดี--	-ดี-ดี	-ดี-ล	---รี	ดีล--

นี่เขา-เป็น	-คิด-ค้น	นั่นแหละ-ต้น	--ฉบับ	--ว่าเอ	--ว่าเห	นั่นแหละ-ต้น	--ฉบับ
รีรี-ดี	-ล-ล	รีรี-ลดี	--รีดี	--ลดี	--ลรี	รีรี-ลดี	--รีดี

-ที่-ผ่าน	-และ-รับ	-และ-सान	-ต่อ--	และที่-ผ่าน	-ไป-รับ	-ใช่-แล้ว	ได้सान-ต่อ
-ล-ล	-ล-ล	-ล-พี	-ลดี--	ลล-ล	-ล-พี	-ลดี-ล	ดีรี-ดี

-อา-ทิ	-เช่น-สร้อย	-เสียง-เสนาะ	-เสียง-เสนาะ	-อาทิเช่น	-ดอก-สร้อย	-เสียง-เสนาะ	-เสียง-เสนาะ
-ดี-ล	-ล-รี	-พีรีรี	-พีรีรี	-ดีลล	-ล-รี	-รีดีรี	-รีดีรี

-ได้-สืบ	-ได้-ต่อ	-เหย-มา	----	ว่าได้-สืบ	-ได้-ต่อ	-เหย-มา	----
-ดี-รี	-ดี-ดี	-รี-ล	-ดี--	ลดี-ดี	-ดี-ดี	-รี-ล	-ดี--

-อาทิเช่น	-ดอก-สร้อย	-เสียง-ส	-เหาะ-เหอ	-ได้-สืบ	-ได้-ต่อ	-เหอ-มา	----
-ดีลล	-ดี-รี	-พี-ดี	-รี-พี	-ดี-รี	-ดี-ดี	-รี-ล	-ดี--

รูปแบบทำนองเพลงบอก กรณีศึกษา “เพลงบอกสุรินทร์ (ศิษย์สืบทอดเสียงเสนาะ)
จันทร์ทอง” วันชัย เอื้อจิตรเมศ พัทธราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ ปมนววัฒน์ สามสี

นะเพลง-บอก	-เพี้ยน-	น้นและ-เพลง	-บอก-แยม	--ว่าเอ	--ว่าเห	เพลงบอก-เพี้ยน	เพลงบอก-แยม
ลต-ต	-ร-	ลต-ต	-ต-ต	--ลต	--ลร	ลต-ร	ลต-ต

-เขา-เคย	-ทำ-แถม	-เกิน-เหตุ	-เกิน-เหตุ	เขาก็-เคย	-ทำ-แถม	-ใช้-แล้ว	-เกิน-เหตุ
-ร-ล	-ล-ต	-ต-ร	-ต-ร	ฟ้ล-ต	-ล-ต	-ลตล	-ต-ร

-เช่น-เพลง	-บอก-เนตร	---ช	-ลา-รักษ์	ที่เขา-จัด	-ขึ้น-ศึก	---ชา	----
-ลต-ล	-ล-ล	---ต	-ล-ล	ตริ-ต	-ร-ร	-ต-ร	-ต--

-เขา-จัด	-ขึ้น-ศึก	-เออ-ชา	----	-เช่น-เพลง	-บอก-เนตร	---ล	-ลา-รักษ์
-ร-ต	-ร-ร	-ต-ร	-ต--	-ลต-ล	-ล-ล	---ต	-ล-ล

ที่เขา-จัด	-ขึ้น-ศึก	-เออ-ชา	----	-ถึง-แม่	-ล้ม-หาย	-ทุก-ท่าน	นะตาย-ไป
ตริ-ต	-ร-ร	-ต-ร	-ต--	-ฟ้-ล	ตต-ร	-ต-ล	ตต-ต

--ว่าเอ	--ว่าเห	มาล้ม-หาย	-ตาย-ไป	-หลาย-ท่าน	-ล้ม-หาย	--ที่ท่าน	ได้ตาย-ไป
--ลต	--ลร	ลล-ร	-ต-ต	-ฟ้-ล	ตล-ร	--ลล	รต-ต

-ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	-ตาย-ไป	ตั้งแต่นัก	--วิจัย	-ไม่-ทัน	-มา--
-ลต-ล	-ล--	-ล-ร	-ต-ต	ลล-ล	--ตต	-ร-ต	-ต--

ละท่าน-นัก	--วิจัย	-ไม่-ทัน	-มา--	ละท่าน-นัก	-ใช้-แล้ว	-ไม่-ทัน	-มา--
ลล-ล	--ตต	-ร-ต	-ต--	ลล-ล	-ลต-ล	-ร-ต	-ต--

-ผม-จึง	-ศึก-ษา	--กับนัก	--วิจัย	-ให้-ทัน	-ส-มัย	-เออ-เดิม	----
-ฟ้-ต	-ต-ฟ้	--ลล	--ตต	-ร-ต	-ร-ร	-ล-ต	----

-ให้-หัน	-ส-มัย	-เออ-เดิม	----	-ผม-จึง	-ศึก-ษา	--กับนัก	--วิจัย
-ร้-ด้	-ร้-ร้	-ล-ด้	----	-ฟ้-ด้	-ด้-ฟ้	-ลล	--ด้ด้

-ให้-หัน	-ส-มัย	-เออ-เดิม	----	ละจึง-เอา	-คำ-ร้อง	-ทำ-นอง	-เพลง-บอก
-ร้-ด้	-ร้-ร้	-ล-ด้	----	ร้ด้-ด้	-ล-ล	ร้ด้-ล	-ล-ด้

--ว่าเอ	--ว่าเห	-ทำ-นอง	-เพลง-บอก	-จึง-นำ	-คำ-ร้อง	-ทำ-นอง	-เพลง-บอก
-ลด้	-ลร้	-ล-ด้	-ล-ด้	-ด้-ด้	-ด้-ด้	-ล-ด้	-ด้-ร้

--ว่าทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	-เพลง-บอก	-นำ-ส	-แดง-ออก	-ไป-ทั่ว	-ไป-ทั่ว
-ลด้-ล	-ล--	-ล-ร้	-ด้ลล	-ล-ร้	-ด้-ด้	-ด้-ลด้	-ด้-ร้ด้

-นำ-ส	-แดง-ออก	-ใช่-แล้ว	ว่าไป-ทั่ว	-ช-นิต	-คิล-ปิน	แบบครอบ-คร้ว	-ครอบ-คร้ว
-ล-ร้	-ด้-ด้	-ด้ล-ล	ลด้-ล	-ล-ล	-ฟ้-ด้	ลล-ล	ด้ร้-ด้

-สืบ-มา	--แต่หัว	-เออ-เหอ	----	ว่าสืบ-มา	--แต่หัว	-เออ-เหอ	----
-ร้-ด้	-ลร้	-ด้-ร้	-ด้--	ด้ร้-ด้	--ลร้	-ด้-ร้	-ด้--

-ช-นิต	-คิล-ปิน	แบบครอบ-คร้ว	----	-สืบ-มา	--แต่หัว	-เออ-เหอ	----
-ล-ล	-ฟ้-ด้	ลด้-ด้	----	-ร้-ด้	--ลร้	-ด้-ร้	-ด้--

และฝาก-ไว้	-กาล-ไกล	และกับ-ใน	-ศึก-ษา	--ว่าเอ	--ว่าเห	ละกับ-ใน	-ศึก-ษา
ด้ร้-ล	-ด้-ด้	ด้ด้-ร้	-ร้-ร้	-ล-ลด้	-ด้--	-ล-ร้	-ร้-ร้ด้

-ที่-ทาน	-คั้น-หา	-เพิ่ม-เดิม	-เพิ่ม-เดิม	ที่ผ่าน-มา	-คั้น-หา	-ใช่-แล้ว	-เพิ่ม-เดิม
-ลด้-ลด้	-ด้-ฟ้	-ล-ร้	-ล-ด้	ด้ด้-ล	-ด้-ฟ้	-ลด้ล	-ล-ด้

-ยัง-รัก	-ของ-เดิม	-เก่า-แก่	-เก่า-แก่	-สิ่ง-นี้	-ยัง-แท้	---จริง	----
-ล-ล	-ฟ้-ด้	-ลตด้	-ลตด้	-ฟ้-ด้	-ล-ร้	---ด้	ร้ด้--

ว่าสิ่ง-นี้	-ยัง-แท้	-เหย-จริง	----	ว่ายัง-รัก	-ของ-เดิม	-เหย-เก่า	-แก่--
ตด้-ร้	-ล-ร้	-ร้-ด้	----	ลล-ล	-ฟ้-ด้	-ฟ้-ล	ตด้--

จากลักษณะทำนองเพลงบอกข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงระดับเสียงภาษาพูดของคนไทยภาคใต้ กล่าวคือ ภาษาพูดของคนไทยภาคใต้มีวรรณยุกต์หรือระดับเสียงถึง 6 วรรณยุกต์ หากเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไปเมื่อเทียบกับวรรณยุกต์ของภาคกลาง เช่น อักษรสูงคำเป็นในภาษาไทยกลางเป็นเสียงจัตวาแต่เมื่อออกเสียงภาษาใต้เสียงกลายเป็นเสียงตรี ทั้งมีวรรณยุกต์พิเศษทำให้เมื่อเปล่งเสียงคำร้องเกิดเป็นทำนองที่มีลักษณะแตกต่างจากคำร้องของชาวไทยภาคกลาง จึงส่งผลให้ทำนองเพลงภาคใต้หลายประเภทคล้ายกับลำนำและเป็นทำนองสวดหรือบทสวดสังเกตได้จากแต่ละวรรคเพลงบอกมีกลุ่มเสียงตัวโน้ตเพียง 2 - 4 เสียง (สังัด ภูเขาทอง, 2534, น.83)

ทำนองเพลงบอก

1. สื่อสร้างเสียง (Medium)

1.1 ประเภทของเสียง

การร้องเพลงบอก มีการใช้เสียงร้องเพื่อสร้างทำนองโดยผู้ร้อง 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มที่หนึ่งคือเสียงทำนองหลัก ผู้ขับร้องเรียกว่า “แม่เพลง” มีความสำคัญในมิติที่เป็นเจ้าของคณะเพลงบอก ทั้งยังต้องมีคุณสมบัติสำคัญคือ เป็นผู้มีความชำนาญด้านกลอนเป็นอย่างดี ส่วนกลุ่มที่สองคือเสียงทำนองซึ่งเป็นทำนองประกอบหรือเป็นทำนองรอง ผู้ขับร้องเรียกว่า “ลูกคู่” มีความสำคัญในมิติที่ต้องร้องซ้ำความจากแม่เพลงด้วยทำนองอันเป็นเอกลักษณ์ของเพลงบอก โดยการร้องด้วยคำว่า “ว่าเอ ว่าเห” “ว่าทอย ซา ฉาเหอ” และ “ไชแล้ว” ทั้งนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้แม่เพลงได้มีเวลาในการประมวลบทกลอนในการร้องบทต่อไป

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการร้องเพลงบอก มีขึ้นเดียวคือ ฉิ่ง จัดเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีที่ทำด้วยโลหะ มีหน้าที่ในการกำกับจังหวะ

1.2 ชนิดของเสียง

ถึงแม้ว่าต้นเสียงหรือคนร้องเพลงบอกโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงเรียกต้นเสียงว่า “แม่เพลง” สำหรับคณะเพลงบอกสุรินทร์ ศิษย์สร้อยเสียงเสนาะ ทั้งแม่เพลง และลูกคู่เป็นผู้ชายทั้งหมด

1.3 ปริมาณของเสียง

จากการเก็บข้อมูลการร้องเพลงบอก พบว่าปริมาณของการขับร้องนั้นแม่เพลงมีการร้องมากกว่าลูกคู่ กล่าวคือแม่เพลงต้องเป็นผู้ร้องนำบท และบางครั้งก็ช่วยร้องประสานกับลูกคู่ในทำนองที่ลูกคู่ร้องรับด้วย มีจำนวน 184 วรรคเพลง

2. ท่วงทำนอง (Melody)

2.1 ระบบเสียง (Tuning system)

ระบบเสียงที่ใช้ในการร้องเพลงบอก พบว่ามีการใช้มาตรฐานระดับเสียงไทยในการขับร้อง โดยการบันทึกข้อมูลและนำมาเปรียบเทียบกับเสียงขลุ่ยเพียงออ ใช้ระบบเสียงเต็มเสียงกล่าวคือไม่ปรากฏโน้ตที่มีครึ่งเสียง

2.2 บันไดเสียง (Scale)

การใช้กลุ่มเสียงในการร้องเพลงบอก พบว่ามีการใช้เสียงในแต่ละกลุ่มครึ่งละ 4 เสียง สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยเสียง ซอล ที โด และมี
- กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยเสียง ลา โด เร และฟา
- กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยเสียง ที เร มี และซอล

จากกลุ่มเสียงทั้ง 3 กลุ่ม สามารถนำมาจัดเรียงเพื่อให้เห็น
ภาพบันไดเสียงได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บันไดเสียงที่ เมื่อเรียงเสียงตามบันไดเสียง
คือ ท ด ร X ฟ ซ

กลุ่มที่ 2 บันไดเสียงฟา เมื่อเรียงเสียงตามบันไดเสียง
คือ ฟ ซ ล X ด ร

กลุ่มที่ 3 บันไดเสียงซอล เมื่อเรียงเสียงตามบันไดเสียง
คือ ซ ล ท X ร ม

จากบันไดเสียงทั้ง 3 พบว่ามีลักษณะการใช้โน้ตไม่ครบ
บันไดเสียง กล่าวคือใช้เพียง 4 เสียงเท่านั้น อย่างไรก็ตามการใช้กลุ่มเสียงดังกล่าว
พบนัยสำคัญในการใช้ระดับเสียงลักษณะเดียวกัน 2 กลุ่มเสียง คือ กลุ่มเสียงที่
2 และ 3 มีการข้ามเสียงที่ 2 ของบันไดเสียง และสำหรับบันไดเสียงในกลุ่มที่ 1
คือบันไดเสียงที่มีลักษณะการใช้เสียงโดยข้ามเสียงที่ 2 และใช้เสียงที่ 4 แทน

2.3 ช่วงเสียง (Ranges)

จากการศึกษาพบว่าเสียงที่ใช้ในการร้องเพลงบอกที่มี
ระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียงซอล และเสียงที่มีระดับเสียงสูงสุด คือ เสียงซอลสูง
ซึ่งสามารถเรียงลำดับเสียงที่ปรากฏในเพลง ดังนี้

กลุ่มที่ 1	ซอล	2	ที	โด	5	มี		
กลุ่มที่ 2		ลา	2	โด	เร	5	ฟา	
กลุ่มที่ 3			ที	2	เร	มี	5	ซอล

2.4 รูปลักษณ์ของทำนอง (Melodic contour)

จากการศึกษาวิเคราะห์ทำนองเพลงบอกพบรายละเอียด
คือ ทำนองเพลงบอกแบ่งออกเป็นวรรค ๆ ละ 4 ห้องเพลง โดยการขึ้นต้นทำนอง
ด้วยการร้องคล้ายทำนองเอื้อน หากแต่ใช้คำว่า “ออ” และ “หอ” แทนคำว่า
“เออ” หรือ “เฮอ” ในดนตรีไทยแบบแผน ทำนองดังกล่าวมีความยาว 2 วรรค ดังนี้

---อ	---อ	---ห	---ห	---อ	-อ-อ	-อ-อ	อ--
---ช	---ช	---ท	---ท	---ด	-ท-ด	-ท-ด	ทช--

จากทำนองดังกล่าวพบว่ามีการใช้เสียงขึ้นต้นด้วยเสียงที่ 6 (ซอล) ของบันไดเสียงทีและข้ามเสียงที่ 7 (ลา) ไปยังเสียงที่ 1 คือเสียงที และ เรียงเสียงไปสู่เสียงที่ 2 ไปจวรรคที่เสียงที่ 6 ของบันไดเสียง สามารถแสดงเป็นรูปแบบได้ คือ

ซอล → ที → โด
6   1   2

จากนั้นทำนองจึงมีลักษณะการย้อนกลับมาจบทีเสียงซอลโดยผ่านเสียงที โดยข้ามเสียงเร และเสียงลา เช่นเดิม ดังนั้นลักษณะทำนองหลักของทำนองเพลงบอกโดยการขึ้นต้นจึงมีลักษณะคือ

ช → ท → ด → ท → ช

การดำเนินทำนองเพลงบอก 1 กระสวน ประกอบด้วยวรรคเพลงจำนวน 10 หรือ 11 วรรค โดยขึ้นอยู่กับการร้องซ้ำของลูกคู่ โดยมีลักษณะการวางตำแหน่งตัวโน้ตสัมพันธ์กับคำร้องซึ่งใน 1 ห้องเพลงจะมีตั้งแต่ 1 คำจนถึง 4 คำ ซึ่งหมายถึงใน 1 ห้องมีโน้ตตั้งแต่ 1 ตัวไปจนถึง 4 ตัวหรือมากกว่า ซึ่งเป็นการถอดโน้ตให้สัมพันธ์กับเสียงร้องมากที่สุด เช่น คำว่า “ตุ” เมื่อถอดโน้ตจากเสียงร้องปรากฏเสียง 2 เสียง คือ ทช ลักษณะการวางตำแหน่งตัวโน้ต มีดังนี้

ก) ลักษณะโน้ต 1 ตัวต่อ 1 ห้อง ได้แก่ ห้องเพลงซึ่งลูกคู่ร้องรับว่าว่าทอย ชา ตรงคำว่า “ชา” (ห้องที่ 2) มีลักษณะการวางโน้ตที่จังหวะยก หรือ ลักจังหวะ ดังนี้

--ว่าทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	-ตุลาคม
-ซซ	-ท--	-ซ-ดี	-ซซซ

และห้องเพลงที่แม่เพลงร้องว่า นี่ผมสุรินทร์ ตรงคำว่า “รินทร์ (ห้องที่ 2)

-นี่ผมสุ	-รินทร์--	ละศิษย์-ของ	-ดอก-สร้อย
-หมัด	-ท--	ซซ-ดี	-ท-ดี

หรือในลักษณะที่เกิดจากการร้องเอื้อนเสียงทำให้หางเสียงมาจบอีกห้องเพลงหนึ่ง

-เขา-ได้	-มา-ศึก	-เออ-ซา	----
-ดี-ท	-ซ-ดี	-ท-ดี	-ท--

ข) ลักษณะโน้ต 2 ตัวต่อ 1 ห้อง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ
ลักษณะที่ 1 ตัวโน้ตลักษณะตรงกับจังหวะยกและ

จังหวะตก เช่น

-ที่-เป็น	-นัก-การ	-วิ-จัย	-วิ-จัย
-ซ-ท	-ซ-ท	-ซ-ท	-ซ-ท

ลักษณะที่ 2 ตัวโน้ตลักษณะกระชั้นหลัง หรืออยู่ในตำแหน่ง
โน้ตตัวที่ 3 และ 4 ของห้องเพลง

--ว่าทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	-ตุลาคม
-ซซ	-ท--	-ซ-ดี	-ซซซ

ค) ลักษณะโน้ต 3 ตัวต่อ 1 ห้อง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ
ลักษณะที่ 1 ตัวโน้ตอยู่ตำแหน่งที่ 2 3 และ 4

ของห้องเพลง

-ใช้สมอง	ละผี-ปาก	-ใช้-แล้ว	ปฏิ-ภาน
-ซดัด	ทด-ท	-ซ-ซ	-ซทท

ลักษณะที่ 2 ตัวโน้ตอยู่ตำแหน่งที่ 1 2 และ 4

ของห้องเพลง

ผมกราบ-เจ้า	-หน้า-ที่	-ใช้-แล้ว	ผู้-จ้ย
รดัด	-ร้-ทต	-ล-ดัด	ดัด-ดัด

ง) ลักษณะโน้ต 4 ตัวต่อ 1 ห้อง เช่น

อนักวิจ้ย	ท่านจะ-จด	-จำ-ได้	-จำ-ได้
ลดัดดัด	ดัด-ดัด	-ล-ดัด	-ล-ดัด

ด้านลักษณะทำนองของเพลงบอก 1 กระสวนพบว่าการใช้เสียงนั้น
อยู่ในบันไดเสียงที่ فا หรือซอล โดยแม่เพลงเริ่มร้องด้วยการใช้บันไดเสียงที่
จากนั้นจึงเปลี่ยนระดับเสียงมาใช้บันไดเสียงฟา ที่วรรคเพลงที่ 62 และเปลี่ยนจาก
บันไดเสียงฟาเป็นบันไดเสียงซอลอีกครั้งหนึ่งที่วรรคเพลงที่ 172 ส่วนเหตุ
ของการเปลี่ยนบันไดเสียงนั้น น่าจะเป็นการเปลี่ยนความรู้สึกของผู้ฟังเพื่อไม่ให้เบื่อ

ประเด็นในการศึกษาต่อไปคือลักษณะทำนองที่ลูกคู่ใช้ร้องรับ
แม่เพลง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของบอก คือ ทำนองที่ 1

กลุ่มที่ 2 บันไดเสียงฟา

--ว่าเอ	--ว่าเห	-หนัง-ลุง	มโน-ราห์
-ลดี	--ลรี	-ล-ดี	-ดี-ดี

--ว่าเอ	--ว่าเห	-มาจากต้น	-ละฉบับ
-ลดี	--ลรี	-ลลดี	-ดีดี

--ว่าเอ	--ว่าเห	-ของ-บรร	พบุ-รุษ
-ลดี	--ลรี	-ล-ดี	ดีดี-รี

--ว่าเอ	--ว่าเห	นั่นแหละ-ต้น	--ฉบับ
-ลดี	--ลรี	รีรี-ลดี	--ดีดี

กลุ่มที่ 3 บันไดเสียงซอล

--ว่าเอ	--ว่าเห	ละจะ-เปลี่ยน	-จ้ง-หวะ
--ทรี	--ทมี่	รีมี-ทรี	-รี-มี

ทำนองที่ 2

--ว่าทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหือ	-ตุลาคม
--ซซ	-ท--	-ซ-ดี	-ซซซ

จากทำนองที่ 2 พบว่าเริ่มทำนองโดยการใช้เสียง 6 (ซอล) ของบันไดเสียงที่เช่นเดียวกับทำนองที่ 1 แล้วข้ามไปเสียงที่ 1 แล้วจึงลงจบด้วยเสียงที่ 6 เช่นเดิม อย่างไรก็ตามหากพิจารณาทำนองดังกล่าวจะพบว่ามีความคลี่คลายมาจากทำนองที่ 1 นั่นเอง โดยการปรับเปลี่ยนตำแหน่งของการวางตัวโน้ตเสียใหม่ คล้ายกับการขยายทำนองเพลงเถาในดนตรีไทยแบบแผนโดยเปรียบเทียบได้ดังนี้

ทำนองที่ 1	- - ซ ท	- - ซ ดั	- ท -ท ซ	- ซ - ท
ทำนองที่ 2	--ซซ	-ท--	-ซ - ดั	-ซ ซ ซ

ดังนั้นหากสรุปลักษณะทำนองสารัตถะหรือทำนองโครงสร้างหลักจากทำนองที่ 2 จึงพออนุมานได้ดังนี้

- กลุ่มที่ 1   ซ → ท → ดั → ซ → ดั
- กลุ่มที่ 2   ล → ดั → รี่ → ล → ดั หรือ รี่
- กลุ่มที่ 3   ท → รี่ → มั → ท → มั

ลักษณะทำนองที่ 2 กลุ่มที่ 1 บันไดเสียงที่ ปรากฏอยู่ในการขับร้อง 4 วรรค

-ว่าทอย	-ซา--	-ฉ่า-หื้อ	-ตุลาคม
-ซซ	-ท--	-ซ-ดั	-ซซซ

-ว่าทอย	-ซา--	-ฉ่า-เหอ	ประจำภาค
-ซซ	-ท--	-ซ-ดั	ทท-ซท

-ว่า-ทอย	-ซา--	-ฉ่า-เหอ	หมู่ที่สี่
-ซ-ซ	-ท--	-ซ-ดั	ซดัท-ดั

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561)

--ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	-นครศรี
ท-ชช	-ท--	-ช-ดี	-ชชดี

กลุ่มที่ 2 บันไดเสียงฟา ปรากฏอยู่ในการขับร้อง 4 วรรค

-ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	มโน-ราห์
-ล-ล	-ดี--	-ล-ริ	ดีดี-ดี

--ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	-ต้นฉบับ
-ลดี	-ดี--	-ล-ริ	-ดีดีดี

-ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	พบุ-รุช
-ล-ล	-ดี--	-ล-พี	ดีดี-ริ

-ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	-ตายไป
-ลดี-ล	-ล--	-ล-ริ	-ดี-ดี

กลุ่มที่ 3 บันไดเสียงซอล ปรากฏอยู่ในการขับร้องเพียง 1 วรรค

-ว่า-ทอย	-ชา--	-ฉ่า-เหอ	เปลี่ยนจ้ง-หะ
-ริ-ท	-ริ--	-ท-มี	ทริ-มี

ประเด็นการวิเคราะห์ต่อไปคือการดำเนินทำนองของแม่เพลง ซึ่งนับเป็น
ทำนองหลักของเพลงบอก จากการวิเคราะห์พบรายละเอียด ดังนี้

2.5 แบบแผนลักษณะการดำเนินทำนอง

2.5.1 แม่เพลงร้องวรรคที่ 1 จากนั้นลูกคู่ร้องรับ โดยใช้ลักษณะทำนองที่ 1 ซึ่งร้องว่า “ว่าเอ ว่าเห” และนำคำร้องของแม่เพลงในห้องที่ 3 และ 4 มาร้องซ้ำในห้องที่ 3 และ 4 เช่นกัน ดังทำนองตัวอย่าง

-วัน-ที่	-ยี่สิบเอ็ด	-เดือน-ตุ	-ลา-คม	--ว่าเอ	--ว่าเห	-เดือน-ตุ	-ลา-คม
-ซ-ท	-ทด้ท	-ด้-ท	-ซ-ซ	--ซท	--ซด้	-ท-ทซ	-ซ-ท
ห้องที่ 1	ห้องที่ 2	ห้องที่ 3	ห้องที่ 4	ห้องที่ 1	ห้องที่ 2	ห้องที่ 3	ห้องที่ 4

/-----แม่เพลง-----/-----ลูกคู่-----/

2.5.2 แม่เพลงร้องซ้ำเช่นเดียวกับวรรคแรก แต่ลูกคู่ใช้ลักษณะทำนองที่ 2 ซึ่งร้อง “ว่าทอย ซา ฉ่าเหอ” รับ ในห้องที่ 1 2 และ 3 และรวบคำในห้องที่ 4 ของวรรค ดังทำนองตัวอย่าง

-วัน-ที่	-ยี่สิบเอ็ด	-เดือน-ตุ	-ลา-คม	--ว่าทอย	-ซา--	-ฉ่า-เหอ	-ตุลาคม
-ซ-ท	-ทด้ท	-ด้-ท	-ซ-ซ	--ซซ	-ท--	-ซ-ด้	-ซซซซ

/-----แม่เพลง-----/-----ลูกคู่-----/

จากทำนองจะเห็นว่ามีการร้องเช่นเดียวกับวรรคแรก หรือร้องซ้ำวรรคแรก แต่ลูกคู่เปลี่ยนวิธีการรับจาก “ว่าเอ ว่าเห เดือนตุลาคม” เป็น “ว่าทอย ซาฉ่าเหอ ตุลาคม” โดยการรวบคำ

2.5.3 แม่เพลงร้องบทใหม่จำนวน 3 ห้องโดยปล่อยให้ลูกคู่รับโดยการซ้ำคำในห้องที่ 4

-ที่-เขา	-ยัง-นิ	-ยม-ยิน	-ยม-ยิน
-ซ-ด้	-ซ-ซ	-ซ-ซ	-ซ-ซ

/-----แม่เพลง-----/-----ลูกคู่-----/

2.5.4 แม่เพลงร้องซ้ำวรรคเดิม แต่ร้องเพียงห้องที่ 1 และ 2 เท่านั้น จากนั้นลูกคู่จึงร้องรับโดยใช้คำว่า “ใช่แล้ว” แทรกในห้องที่ 3 และจบห้องที่ 4 ด้วยการร้องรวบคำ

-ละที่เฝ้า	-ยัง-นิ	-ใช่-แล้ว	-นิยมยิน
-ซซซ	-ซ-ซ	-ซ-ซ	-ซซซ

/-----แม่เพลง-----/---ลูกคู่---/

จากทำนองในข้อ 2.5.3 และ 2.5.4 พบว่ามีลักษณะการซ้ำทำนอง หากแต่มีการเปลี่ยนวิธีการซ้ำโดยใช้คำว่า “ใช่แล้ว” และเปลี่ยนตำแหน่งระหว่าง “แม่เพลง” กับ “ลูกคู่” กล่าวคือข้อ 2.5.3 นั้นแม่เพลงร้อง 3 ห้อง ลูกคู่รับห้องสุดท้าย ส่วนข้อ 2.5.4 แม่เพลงร้อง 2 ห้องแล้วลูกคู่สอดเข้าในห้องที่ 3 และ 4

2.5.5 การร้องวรรคสุดท้ายแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) แม่เพลงร้องวรรคใหม่จำนวน 3 ห้อง จากนั้นลูกคู่รับซ้ำคำห้องที่ 3 ในห้องที่ 4 และแม่เพลงร้องต่ออีก 4 ห้องโดยมีลักษณะพิเศษโดยการลัดจังหวะห้องสุดท้ายของวรรคไว้ โดยมีการร้องคำว่า “เออ” แทรกก่อนคำสุดท้ายของวรรคในห้องที่ 3 แล้วเอื้อนเสียงยาวไปจนจบในห้องที่ 4 และร้องซ้ำวรรคนี้อีกครั้งหนึ่ง ดังทำนองตัวอย่าง

-และก็นัก	-วิ-จัย	-คิล-ปิน	-คิล-ปิน	-เขา-มา	-ถึง-ถิ่น	-เออ-ฐาน	---
-ซซซ	-ซ-ท	-ดี-ท	-ดี-ท	-ดี-ซท	-ดี-ซท	-ดี-ซ	-ท--

/-----แม่เพลง-----/---ลูกคู่---/-----แม่เพลง-----/

-และก็นัก	-วิ-จัย	-คิล-ปิน	-คิล-ปิน	-เขา-มา	-ถึง-ถิ่น	-เออ-ฐาน	---
-ซซซ	-ซ-ท	-ดี-ท	-ดี-ท	-ดี-ซท	-ดี-ซท	-ดี-ซ	-ท--

/-----แม่เพลง-----/---ลูกคู่---/-----แม่เพลง-----/

(2) วิธีการร้องซ้ำอีกแบบหนึ่ง กล่าวคือ ร้องซ้ำโดยการนำวรรคที่สองมาซ้ำอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงกลับไปร้องซ้ำตั้งแต่วรรคแรกมาจนจบวรรคที่สองเต็มประโยคอีกครั้งหนึ่ง หากแต่มีลักษณะแตกต่างพึงสังเกตในท้องที่ 3 ของวรรคที่สองซึ่งมีการเติมคำว่า “เหอ” เข้ามาในบทร้องและจบวรรคด้วยการลักจังหวะ ดังทำนองตัวอย่างต่อไปนี้

-ที่-เป็น	-นัก-การ	-วิ-จัย	-วิ-จัย	-ที่-เขา	-เลื่อม-ใส	-เออ-มา	---
-ช-ท	-ช-ท	-ช-ท	-ช-ท	-ช-คั	-ท-คั	-ช-ช	-ท--

/-----แม่เพลง-----/-----ลูกคู่-----/-----แม่เพลง-----/

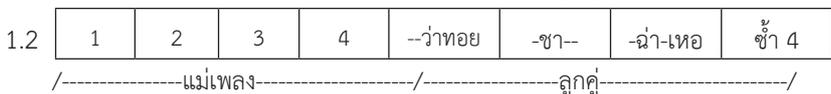
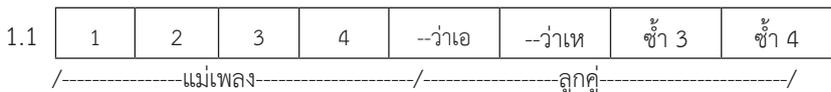
-ที่-เขา	-เลื่อม-ใส	-เออ-มา	---	นะว่าเป็น	-นัก-การ	-เหอ-วิ	-จัย--
-ช-คั	-ท-คั	-ช-ช	-ท--	คัชท-ท	-ช-ชท	-คั-ช	-ท--

/-----ลูกคู่-----/

-ที่-เขา	-เลื่อม-ใส	-เออ-มา	---				
-ช-คั	-ท-คั	-ช-ช	-ท--				

/-----ลูกคู่-----/-----แม่เพลงขึ้นวรรคใหม่-----/

จากแบบแผนกระบวนกราดำเนินทำนองเพลงบอก สามารถสรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

1.5.1

1	2	3	ซ้ำ 3	1	2	3	4
---	---	---	-------	---	---	---	---

/-----แม่เพลง-----/ - ลูกคู่ ----- /-----แม่เพลง-----/

1	2	3	ซ้ำ 3	1	2	3	4
---	---	---	-------	---	---	---	---

/-----แม่เพลง-----/ - ลูกคู่ ----- /-----แม่เพลง-----/

หรือการร้องรับอีกลักษณะหนึ่ง ดังนี้

1.5.2

1	2	3	ซ้ำ 3	5	6	7	8
---	---	---	-------	---	---	---	---

/-----แม่เพลง-----/ - ลูกคู่ ----- /-----แม่เพลง-----/

ซ้ำ 5	6	7	8	ซ้ำ 1	2	-เหอ-....	3
-------	---	---	---	-------	---	-----------	---

/-----ลูกคู่-----/

ซ้ำ 5	6	7	8
-------	---	---	---

/-----ลูกคู่-----/

2.6 การพิจารณาเสียงตกของทำนองเพลงบอก

การพิจารณาเสียงตกของทำนองเพลงในหนึ่งกระสวน โดยตรวจเสียงตกห้องที่ 4 ของแต่ละวรรคเพลง พบว่ามีการใช้เสียงที่อยู่ในบันไดเสียงนั้น ๆ ปรากฏอยู่ดังพบรายละเอียดต่อไปนี้

- ประโยคที่ 1 เสียงตก ซ ท ซ ซ ซ ซ ท ท ท ท
 ประโยคที่ 2 เสียงตก ท ท ท ท ซ ซ ท ท ท
 ประโยคที่ 3 เสียงตก ท ท ท ท ท ท ซ ท ท ซ ท
 ประโยคที่ 4 เสียงตก ดั ดั ดั ดั ซ ท ดั ท ดั ท
 ประโยคที่ 5 เสียงตก ดั ดั ซ ดั ท ท ซ ท ท ท ท ดั
 ประโยคที่ 6 เสียงตก ดั ดั ดั ท ดั ดั ดั ดั ดั
 ประโยคที่ 7 เสียงตก ดั ดั ดั ดั รุ รุ ล ดั ดั ล ดั
 ประโยคที่ 8 เสียงตก ดั ดั ดั ดั ดั ดั รุ ดั ดั ดั
 ประโยคที่ 9 เสียงตก รุ รุ รุ รุ ดั ดั ล ล ดั ล
 ประโยคที่ 10 เสียงตก ดั ดั ดั ดั รุ รุ ดั ดั ฟั ดั
 ประโยคที่ 11 เสียงตก ดั ดั รุ รุ ล ดั ดั ล ดั ดั

- ประโยคที่ 12 เสียงตก ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ
- ประโยคที่ 13 เสียงตก ตំ รี่ ตំ ตំ ล ตំ ตំ ตំ ตំ
- ประโยคที่ 14 เสียงตก รี่ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ
- ประโยคที่ 15 เสียงตก ตំ ตំ ตំ ตំ ตំ ล ตំ ล ตំ รี่ ตំ รี่ ตំ
- ประโยคที่ 16 เสียงตก รี่ รี่ ท รี่ รี่ ท รี่ มี่ มี่ มี่ รี่ รี่

จากการแสดงความถี่ของการใช้เสียงตกของวรรคเพลง ทั้ง 16 วรรคพบว่าวรรคที่ 1-6 คือกลุ่มบันไดเสียงที่ พบว่าเสียงตกคือเสียงที่ 1 เสียงที่ 2 และเสียงที่ 5 ของบันไดเสียง วรรคที่ 7 - 15 คือกลุ่มบันไดเสียงฟา พบว่าเสียงตกคือเสียงที่ 3 เสียงที่ 5 และเสียงที่ 6 ของบันไดเสียง และวรรคที่ 17 คือกลุ่มบันไดเสียงซอล พบว่าเสียงตกคือเสียงที่ 3 เสียงที่ 5 และเสียงที่ 6 เช่นเดียวกับกลุ่มบันไดเสียงฟา

3. จังหวะ (Rhythm)

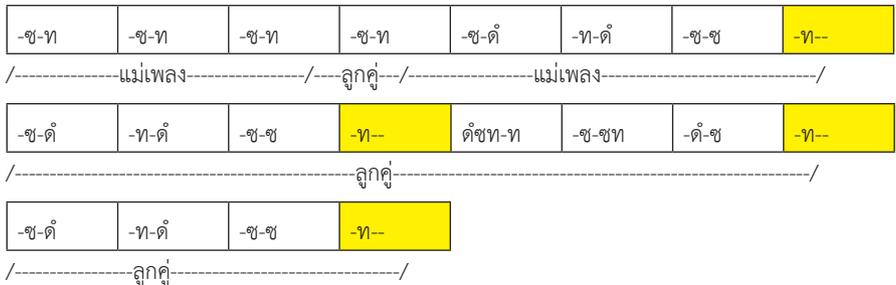
3.1 การตกจังหวะ (Beat & accent)

ลักษณะการตกจังหวะของเพลงบอกพบว่ามีลักษณะการเน้นจังหวะหนักเบาซึ่งกล่าวคือใน 1 ห้องเพลงหากสมมติมี 4 ตัวโน้ต จังหวะตกคือที่เครื่องหมายดอกจัน (*) ที่เลข 2 และ 4 ดังต่อไปนี้

3.2 การลักจังหวะ (Syncopation)

ลักษณะการลักจังหวะในการร้องเพลงบอก พบว่าใช้อยู่ในวรรคสุดท้ายของทำนองเพลงดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.3 อัตราจังหวะ (Meter)

พบว่าในการร้องเพลงบอกลักษณะการใช้อัตราจังหวะ มีความสม่ำเสมอ (Isometric) ตั้งแต่ต้นจนจบเพลง และมีแบบแผนดังนี้

---	-ฉิ่ง-ฉับ	---	-ฉิ่ง-ฉับ
-----	-----------	-----	-----------

หรือ

---	-ฉิ่ง-ฉับ	-ฉิ่ง--	-ฉิ่ง-ฉับ
-----	-----------	---------	-----------

4. พื้นผิว (Texture)

ลักษณะการดำเนินทำนองเพลงบอกลักษณะเป็นทำนองเดี่ยว (Monophony) และพื้นผิวเกิดจากการประสานเสียงระหว่างแม่เพลงกับลูกคู่

5. รูปแบบหรือสังคีตลักษณ์ (Form)

สังคีตลักษณ์ของเพลงบอกลักษณะทำนองเพียงเดี่ยว แต่ใช้ปฏิภาณในการสร้างบทร้องให้มีความแตกต่างหลากหลายไปตามปฏิภาณของผู้เป็นแม่เพลง ขณะเดียวกันพบว่าเพลงบอกลักษณะสร้อยเพลงซึ่งรับโดยลูกคู่ปรากฏอยู่ตลอดเพลง อันเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของเพลง

5.1 สุ่มเสียง (Timbre) หรือคุณลักษณะของเสียง (Tone color)

ความปรากฏชัดของผู้เป็นแม่เพลงคือคุณลักษณะเฉพาะของเสียงที่มีน้ำเสียงกังวานไม่แหบพร่า ทั้งสามารถร้องเอื้อนได้อย่างไพเราะ และชัดถ้อยชัดคำ ขณะเดียวกันลูกคู่มีการใช้สุ่มเสียงที่มีความแตกต่างไปจากแม่เพลงทำให้เกิดความแตกต่างด้านคุณลักษณะของเสียงไปในตัว

5.2 ความดัง-เบาของการออกเสียง (Dynamic)

เนื่องจากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยใช้เพียงกล้องวีดิทัศน์ในการบันทึกเสียงและภาพเท่านั้น แต่ปรากฏความชัดเจนของเสียงร้องของแม่เพลงและลูกคู่อยู่ในระดับดี

บทสรุป

ผู้เขียนพบว่าทำนองเพลงบอกของสุรินทร์ (ศิษย์สร้อยเสียงเสนาะ) จันทร์ทอง ประกอบด้วยการใช้เสียงร้องของนักร้องชายล้วน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้เสียงหลักหรือทำนองหลักที่ดำเนินทำนอง เรียกว่า “แม่เพลง” มีความสำคัญในมิติที่เป็นเจ้าของคณะ และมิติด้านไหวพริบภาวนในการคิดค้นกลอนสดขณะร้อง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งคือเสียงรองหรือทำนองสอดแทรก ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างให้เพลงเกิดอารมณ์สมาธิยิ่งขึ้นทั้งยังแสดงอัตลักษณ์ที่สำคัญของเพลงบอกด้วยการร้องสอดทำนองด้วยคำว่า “ว่าเอ ว่าเห” “ว่าทอย ชา ฉ่าเหอ” และคำว่า “ใช่แล้ว” รวมทั้งการร้องซ้ำความจากแม่เพลงเพื่อเปิดโอกาสให้แม่เพลงได้ประมวลความคิดในการทำนองต่อไป

ด้านท่วงทำนองของเพลงบอก พบว่าระบบเสียงที่ใช้ในการขับร้องเพลงบอก ซึ่งเทียบจากมาตรฐานระดับเสียงไทยโดยการใช้ขลุ่ยเพียงออเทียบ มีการใช้เสียงเต็มและไม่ปรากฏโน้ตที่มีครึ่งเสียง ทั้งพบว่าบันไดเสียงที่ใช้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ บันไดเสียงที่ บันไดเสียงฟา และบันไดเสียงซอล ในการร้องแต่ละบันไดเสียงใช้เพียง 4 เสียงเท่านั้น โดยมีรายละเอียดต่างๆ กัน 2 กลุ่ม คือ บันไดเสียงฟา กับบันไดเสียงซอล ใช้เสียงที่ 1 3 5 และ 6 ของบันไดเสียง และกลุ่มที่ 2 คือ บันไดเสียงที่ใช้เสียง 1 2 4 และ 6 ของบันไดเสียง

ด้านช่วงเสียงของเพลงบอกพบว่ามีการใช้เสียงต่ำสุดในกลุ่มบันไดเสียงที่คือเสียงซอลต่ำ และเสียงสูงสุดในบันไดเสียงซอลคือเสียงซอลสูง รูปลักษณะท่วงทำนองของเพลงบอกแบ่งออกเป็นวรรค ๆ ละ 4 ห้องเพลง ทำนองขึ้นต้นมีลักษณะคล้ายการเอื้อนไม่มีบทร้อง ซึ่งคำว่า “อ” “หอ” โดยมีทำนองสารัตถะคือ ซอล ที่ โด ที ซอล ด้านการดำเนินทำนองพบว่าใน 1 ภาวนของการร้องประกอบด้วยวรรคเพลงจำนวน 10 หรือ 11 วรรค โดยขึ้นอยู่กับทำนองซ้ำของลูกคู่ และมีการใช้โน้ตตั้งแต่ 1 ตัวโน้ตไปจนถึง 4 ตัวโน้ตต่อหนึ่งห้อง อย่างไรก็ตามลักษณะของทำนองเพลงที่ปรากฏตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันพบว่ายังคงลักษณะรูปแบบเดิมไม่มีการปรับเปลี่ยนแต่อย่างใด เนื่องจากระดับเสียงของการขับร้องเพลงของชาวไทย ภาคใต้มีลักษณะ

คล้ายกับทำนองสวดมากกว่าเป็นลำนําเหมือนภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย สังเกตจากแต่ละวรรคเพลงมีโน้ตซ้ำกันเพียงแค่ 2-4 เสียง ถึงแม้มีการเปลี่ยนระดับเสียงหรือเปลี่ยนบันไดเสียงแต่เป็นการเปลี่ยนเพื่อมิให้ผู้ร้องเกิดความเบื่อหน่าย หากแต่บทร้องยังคงคล้ายกับทำนองสวดหรือบทสวดมากกว่าเป็นลำนําดังเพลงร้องของพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- วิมล คำศรี. (2540). **วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนคร : การศึกษาวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : ที พี พีริ้น.
- สังัด ภูเขาทอง. (2534). **ประชุมบทความทางวิชาการดนตรี**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุรินทร์ จันท์ทอง. แม่เพลงบอก. (สัมภาษณ์, 2 - 10 มีนาคม 2559).
- อุดม หนูทอง. (2551). ประวัติความเป็นมาของเพลงบอก. ใน **เพลงบอกเยาวชน 51 การแข่งขันเพลงบอกเยาวชนชิงโล่พระราชทานสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.